

Over den tusschenpersoon en zijn wijze van doen heen zullen we de eigenlijke afzenders in het oog houden; en om hünentwil zullen we aannemen, wat we anders zouden weigeren.

M.a.w. bij het hooren van de prediking moeten we ons niet door de gebreken van prediker en preek laten verleiden om te vergeten, dat we in de waarheid die ons gepredikt wordt, met onzen God te doen hebben. We moeten ernstig pogen ons boven den persoon, door wien en den vorm waarin ons het Woord verkondigd wordt uit te heffen, om met de boodschap, die ons wordt gebracht te staan voor 't aangezicht van Hem, die ze tot ons deed uitgaan.

„Ik wil het graag“, zegt onze vrager, „maar ik kan het niet. Evenmin als ik in 't dagelijksche leven het gesprokene los kan maken van den sprekenden persoon.“

In de laatste woorden zegt hij zelf ons wat de oorzaak is van zijn niet-kunnen. 't Is deze, dat hij, evenals hij in het dagelijksche leven de waarheid en de waarde van een woord laat afhangen van den persoon, die het spreekt, ook de beteekenis van een preek laat bepalen door den persoon van den prediker.

Nu is deze wijze van doen in 't dagelijksche leven reeds onjuist. Doch ze is het nog veel meer ten opzichte van de bediening des Woords.

Na wat ik boven zei, zal hem dit ook duidelijk zijn.

Het moge hem helpen zich op te werken tot het standpunt waartoe hij zelf reeds trachtte te komen.

Een lichte taak is dit niet.

Ze vraagt offers van ons.

Doch vergeten we daarbij niet, dat er ook offers gevraagd worden — de eerste en de zwaarste — van die ons het Woord heeft te bedienen; en dat prediker en hoorder elkander nooit vinden zullen in Gods waarheid, tenzij de offers beiderzijds gewillig om der waarheid wille worden gebracht.

En daarbij zijn aan de zijde der hoorders de offers die velen, vooral onder onze jonge menschen, tegenwoordig het zwaarst vallen, dan welbeschouwd het lichtst.

Ik bedoel die in aesthetisch opzicht.

Ook het gevoel voor 't schoone heeft zonder twijfel zijn rechten. Gelukkig de prediker, die het zonder jacht te maken op effect of lof, en zonder schade voor den inhoud, kan bevredigen en in dienst der waarheid trekken.

Doch alles heeft zijn eigen plaats; en de schoonheid moet goed vinden, dat ze, in gezelschap van het ware en het goede, de derde krijgt.

Hoe dit met name voor het bedienen en het hooren van het Woord geldt, zegt ons wel de vorm waarin God zelf Zijn Woord ons gaf.

Want al heeft de H. Schrift méér schoons dan we licht vermoeden, — een „Boek van Schoonheid“ in den zin, dat ze zich in den dienst van 't schoone zou stellen, is ze allermínst. Model is b.v. de stijl der meeste bijbelschrijvers waarlijk niet.

Het geschreven Woord deelt, ten opzichte van wat de zinnen bekoort, het lot van het vleeschgeworden Woord. Het mist zelfs de rok zonder naad, die het laatste droeg.

Het offer, dat het geschreven Woord ook in dit opzicht — en niet zonder bedoeling — van ons eischt, als het ons zijn dienst zal bewijzen, mogen we ten opzichte van het gepredikte Woord niet terugvorderen.

Moeilijker wordt het, als de persoon van den Dienaar des Woords ons onder de preek in den weg gaat staan. Vooral als zijn ernst en zijn waarachtigheid bij ons in verdenking kwamen.

Maar wat zullen we zeggen, als het Christus belijft, menschen met allerlei gebreken in Zijn dienst te nemen? Zullen wij dan afkeuren die Hij aannam, en weigeren te ontvangen, die Hij zond?

Eens zond Hij ook een Judas uit om in Zijn Naam het Evangelie des Koninkrijks te prediken.

Wat zou Zijn oordeel zijn geweest, zoo de Joden op grond van twijfel aan Judas' oprechtheid, en op grond van de geldzucht die ze bij hem wel eens ontdekten, geweigerd hadden uit zijn mond het Woord des Koninkrijks te ontvangen?

Het antwoord ligt in het woord, waarmee Jezus Zijn knechten nitzond: „Die u ontvangt, die ontvangt Mij; wie u verwerpt, die verwerpt Mij“.

Kort gezegd, als het Woord ons bedienend wordt, zullen de majesteit en de liefde van Hem, van Wien het uitgaat, ons gelden voor zóó aanbiddelijk-groot, dat we ze niet laten verduisteren door het gebrek in Zijn boodschappers.

V.

LITERATUUR EN KUNST.

Een nieuwe verzenbundel van Alice Nahon.

II.

Ter inleiding op de bespreking van den nieuwen verzenbundel, „Schaduw“, van Alice Nahon, hebben we in het vorige artikel een en ander meegedeeld uit het gesprek, dat de journalist Joh. de Maegt met de dichteres heeft gehad.

Ter inleiding, maar tegelijk ook tot nadere verklaring. Want, — we hebben dat aan 't slot van genoemd artikel uiteengezet — de nieuwe bundel is geheel anders dan de beide vorige. Anders van inhoud en anders van toon. En dan is, wat ze den heer de Maegt vertelde, de toelichting, die we noodig hebben om te verstaan, dat de nieuwe bundel is weerspiegeling van een ontwikkelingsproces, dat zich (althans gedeeltelijk) voltrokken heeft in de direct achterliggende jaren, dat een totaal andere levensgesteldheid van de dichteres ook een ander stempel zetten moest op haar poëzie.

Direct al valt het verschil in uiterlijk op. Terwijl „Vondelingskens“ en „Op zachte Vooizekens“ in hun zich presenteren aan den lezer geen bepaalde houding hadden, komt „Schaduw“ met een zeer expressionistischen omslag van scherpe lijnen en marquante licht-contrasten, meer modern dus, maar ook meer karakteriseerend.

En wanneer men den bundel open slaat, ziet men het nog duidelijker: tegenover het eenvoudig-rhythmische van de vroegere versakens staat hier een rhythmische bewogenheid, die in groote vormvarieteit zich uit. Een gedicht b.v. als „Schaduw“ is typeerend voor de techniek van dezen gelijknamigen bundel: geen strophische eenheid, geen rijnschema, geen versvoet, slechts een rhythmische klankengolving, die breed inzet, zich uitbreidt tot versregels met vier heffingen, om uit te loopen in een enkel woord. De ongebondenheid, het vorm-vrije, dat aan de gedachten-niting onbetoonde mogelijkheid laat is in de plaats gekomen voor het strak-metrische en ingehoudene van de vroegere verzen.

In dat alles openbaart zich een moderniteit, die bewijst, wat de dichteres haar bezoeker zei omtrent haar sympathie voor moderne kunst.

Maar het bevestigt ook een andere mededeeling, die ze deed, n.l. dat de verzen muzikaal in haar ontstaan. Er klinkt duidelijk taalmuziek door deze nieuwe gedichten, een veel zwaardere klank, dan te voren, een veel bredere modulatie. Het simpele, zachtvloeende heeft plaats gemaakt voor harmonische compositie, de verzen zijn gedichten geworden, woord-accoorden van onderscheiden timbre en kracht. 't Is, als heeft zich Alice Nahon in de enkele jaren van haar zwijgen ontwikkeld van zoetgevooid zangeres tot componeerend kunstenaar: met dezen bundel neemt ze haar plaats in onder de dichters van den modernen stijl.

Wat betreft den inhoud zien we een gelijk beeld.

Er zijn verzen, die aan de vroegere herinneren: „Maskers“ b.v. met zijn strophische regelmaat en rhythmische vastheid, of „Margrieten“; er zijn verzen, die als op den overgang staan, die de intonatie hebben van de vroegere poëzie, maar den vorm der moderniteit: het mooie „Middag-Wiedsters“ b.v.; er zijn eindelijk verzen, die geheel in overeenstemming zijn met het beeld, dat de dichteres van zichzelf gaf in haar gesprek met den bezoeker, weerspiegelingen van haar psychische gesteldheid en het gecompliceerde van haar huidige levensinzicht: „Twee liedjes van inkeer“, „Molmen boom“, „Taal“, „Dooi“, „Gebel“, e.d. De verzen van deze laatste soort zijn de talrijkste, vormen ook den eigenlijken inhoud van den bundel.

Bezieet men ze dan nader, dan treden herhaaldelijk fijne en diepe gedachten naar voren. Zoo in het gedicht „Schaduw“, waar de dichteres zichzelf vergelijkt bij een varenblad, „dat liever in de lommer leeft, dan zon te dragen“; in „Poëzie“, waar ze er op wijst hoe

Poëzie,
lenger en sterk mirakel,
dat zich voltrekt boven een trosselke woorden,
boven een enkelen zin,
boven een luttel woord,

ontstaat in de eenzaamheid, en hoe dan

..... die woordgestalte rijst
achter der engelen voet,
hoe zij ze beuren op hun vleugelen stoet
tot zij, in 't licht getild,
en in gestuive vaart
op hemelbogen staat.

Of ook de wensch in „Wintergepeinzen“:

Dat ook ons harte rusten kon
lijk 's winters de velden doen
die liggen daar onder Gods hemelen wijd
de waarde te vieren
van eenzaamheid.

In „Molmen Boom“ uit ze de verzuchting, dat toch de menschen meer barmhartigheid elkander mogen bewijzen; in „Dooi“, dat onze droomen, gelijk sneeuw die smelt tot water dat „vloeiend verveint“, mogen dooien tot werken; in „Leeuwerik“ vraagt ze den zanger niet te gaan zingen naar den hemel, want „op de wereld zijt ge zoo van doen“: daar zijn de grauwe zorgen, daar is het vale laagland van het lijden...

Gedachten, die alle rijk zijn aan inhoud, rijk ook aan stemming.

Trouwens, stemming is het karakter van heel dezen bundel. Men leze slechts: „Middagwiedsters“ of „Zilver“, of „Margrieten“, of „Een verloren brief“. Zulke dichtjes doen zien, dat het nóg de eigenschap is van Alice Nahon, een liedje te vinden, zooals ze het in „Vondelingskens“ zei:

in 't vertellen van wat wind....
't ritselen van de hagen....
in de kijkers van een kind....
't scheemren van de dagen....

in de kleine dingen dus van het omringende leven. Er moge dan in de stemming, door dat aanschouwde gewekt, meer complicatie zijn naar den aard van het oogenblik, 't is nóg het gewone, het in zichzelf geringe, dat haar ziel treft. En zooals vroeger de Avondzonnebloemen of de Dophei haar troosten, zoo doen het nu de Margrieten, die

staan.... zonder vragen
een bleke sterrenstoet
een goedheid zonder woorden,
te bloeien aan mijn voet.

Want:

Een kommer te raden, te heelen,
en te doen of men weet het niet,
dat moeten de menschen nog leeren
van de hooge, stille margriet....

Maar, leest men zoo deze stemmingsdichtjes en verzen van inkeer, dan blijkt óók, wat we, naast het reeds genoemde, als van belang in het gesprek met den heer de Maegt hebben aangewezen: dat de dichteres in haar gemoed draagt „een onweerstaanbare melancholie“.

Dat was de trek van al de vroegere dichtjes — 't is ook de meest sprekende eigenschap van deze nieuwere poëzie. Als op het duidelijkste voorbeeld wijzen we op „Twee liedjes van inkeer“. De dichteres zegt daarin, dat ze „vreugd en vriendverlaten“, toch voor de menschen van liefde zingen wil: ze droomt haar liefde blijer, sterker, wijder....

Ik droom mijn liefde wijder,
dat niet mijn einddoel zij
't erbarmen van een man,
en dat ik met mijn vrouwehanden
wat wereld-ellende
omvatten kan....

maar onmiddellijk daarop moet ze doen volgen:

Toe, mijn oogen, weest nu stil,
vertelt niet, wat ik zwijgen wil
want lachen door mijn triestigheid
is wonderschoone logen....

en:

Toe mijn ziele, help me nu
.....

en:

Toe mijn harte, zing nu weer,
.....
doe gij dit hart wat stiller slaan,
doe gij mijn oogen minder gaan
naar 't lokkend land
van menschenliefde.

Het „lauwe lied van ijdele hoop en ijdele wenschen“ kan ze in haar hart niet tot zwijgen brengen, hoezeer ze het ook beproeft. En in „Ons handen“ en „Trotsche vriend“, komt wel uit, waarom ze dat niet kan, waardoor de melancholie haar beheerscht. Zei ze het ook niet tot haar bezoeker: „Ik heb veel en innig leed gekend“....?

Als we nu dit alles hebben opgemerkt — en rustig en genietend lezen doet het opmerken — dan zijn we ook in staat, ons een oordeel over dezen nieuwen bundel te vormen. En dan zien we, dat, ondanks het vele, waarin hij verschilt van de vroegere, toch de Alice Nahon van „De Schaduw“ niet een geheel andere is dan die van Vondelingskens of Vooizekens. De levensgesteldheid is veranderd, de spanning van den arbeid is in haar leven gekomen, de omgang met het verkeer onder, het zien van de menschen heeft

de vaalheid
zooals we li
men van de
zijn. En dat
moderne, hat
nieuw poëzi
dichterschap,
niet in vorm
Ook hier is
wat ze zich
menke, bove
te herkennen
die weer gef
haar talent
vanden.

Alleen —

Tot tweem
gezegd, dat
heid van ha
wij haar wil
te doen. Wa
ook onze ref
juist door di
heid. En de
ben voor „S
geworden tal
in 't denken,
ben voor de
staan deze

Eer is toe
genante kw
Constater
mij geriteerd
ik verwoes
heeft laten li
griep, deze
neem ik, oc

Voor er
welke ong
K. Schild
matie teg
dinging wa
ze volhou
reik van
Schilder
dinging de
laater kor
't veiliger
rechtelijk
het gevoel

Hoe moet
zijn, en allee
meening ier
Ik gebruik
Obbink schre
de Moor pla
van dr De
21 Jan. 192

alleen, dat
krachtie, m
haare de zu
verklaande
recht“ (11
Dr De Moor
als in een
dozen twist
een les van
Obbink niet
en „direct“

Ik zal ew
len hierin,
ik graag za

Men lelt
A. In het

Wat K.
maar uit

Dat lijkt
(Ref. 2 Nov
Obbink uit
geven, dat
bleek, dat
het, maar
iets dergeli

B. Prof.
weringen
„directen“
niet aan r
leiding was
als manne
schreef hij

de vaalheid van haar bestaan weggenomen. Ze is, zooals we het in ons vorig artikel zeiden, losgekomen van den dwang van 't het-met-zichzelf-niet-eens-zijn. En dat alles, gevoegd bij haar groei naar het moderne, haar ontwikkeling in vers-techniek, doet deze nieuwe poëzie een andere openbaring zijn van haar dichterschap, dan de vorige. Er is verandering in techniek, in vorm, in mentaliteit ook, maar niet in wezen. Ook hier is ze, wat ze was in de vorige bundeltjes en wat ze zich beleeft tegenover haar bezoeker: „een meisje, boven alles een meisje....” En dat duidelijk te herkennen persoonlijke maakt, dat we dezen bundel, die weer getuigenis geeft van de voortreffelijkheid van haar talent, evenals de vorige met dankbaarheid aanvaarden.

Alleen — één opmerking worde ons toegestaan.

Tot tweemaal toe heeft de dichteres haar bezoeker gegrept, dat ze zich eigenlijk schaamde over de simplicitéit van haar vorige verzen. Daartegenover zouden wij haar willen zeggen, dat ze zulks nimmer behoeft te doen. Want wat de heer de Maagt antwoordde zou ook onze reflex op die klacht zijn geweest: ze bloeien juist door dien eenvoud en hoeven door hun oprechtheid. En de gerechtvaardigde waardeering, die we hebben voor „Schaduw”, als voor het werk van een rijper geworden talent, stelt in geen deele de waardeering in „Donker, die we gehad hebben en nog altijd hebben voor de Vondelingskens en de Voorzekerens. Religieus stamt deze zeker niet op een lager plan.

C. T.

PERSCHOUW.

Prof. Obbink en de waarheid.

Ker is teer; daarom moet ik nog wel op de onaangename kwestie terugkomen.

Constateerende, dat prof. Obbink nog geen letter van mij geciteerd heeft, en een kort ingezonden stuk, waarin ik verwees naar mijn bestrijding in „De Reformatie”, heeft laten liggen (in deze weigering, als ik het goed begrip, deze week gevolgd door de officiële redactie), neem ik, ook nu, zijn woord over. Hij schreef:

Voor enkele weken deelden we in ons blad mee, welke ongehoorde en ongegronde beschuldigingen Dr K. Schilder, geref. pred. te Rotterdam, in de Reformatie tegen onze redactie durfde uiten. Die beschuldiging was echter in verholpen vorm gekleed, zoodat ze voldoende duidelijk was; maar niet buiten het bereik van den strafrechter viel. Daarom heb ik Dr K. Schilder nadrukkelijk uitgenoodigd, aan zijne beschuldiging den directen vorm te geven, zoodat hij wegens laster kon worden aangeklaagd. Dr Schilder vond „veeliger zich daaraan te onttrekken: hij durft het rechterlijk vonnis niet afwachten, wel wetend wat het gevolg zou zijn.

Hoe moet ik dit qualificeeren? Laat mij voorzichtig zijn, en alleen woorden gebruiken, die naar prof. Obbinks meening jemaands goeden christennaam niet aantasten. Ik gebruik, veiligheids halve, zijn eigen woorden. Prof. Obbink schreef eens van een „mededeeling”, die dr J. C. de Moor plaatste inzake prof. Obbink, dat het „stukje” van dr De Moor „drukt van onwaarheid” (zie Ref. 21 Jan. 1921). Blijkbaar bedoelde de hoogleraar niet alleen, dat dr De Moor objectief de waarheid verkrachtte, maar ook, dat hij subjectief niet tegenover haar de zuivere positie bewaard had; immers, later verklaarde hij dezen term aldus: „onwaar en onoprecht” (11 Maart 1921, Ref.). Van deze aantijging heeft dr De Moor zich even zeer en even grondig gezuiverd als in een ander geval geschied is. Ik herinner aan dezen twist alleen, om, afgedacht van de waarde van een les van antecedenten, termen te kiezen, die prof. Obbink niet beleedigend acht, en die hij toch dapper en „direct” genoeg neemt.

Ik zal evenwel van prof. Obbink moeten verschillen hierin, dat hij tegenover dr De Moor zweeg, terwijl ik graag zal pogen te bewijzen.

Men lette op de volgende dingen.

A. In het „Alg. Weekbl.” van 26 Oct. schreef prof. O.: „Wat K. S. verder doet, moet hij met zijn geweten maar uitmaken.”

Dat lijkt veel op berusting. Maar toen ik daarna, (Ref. 2 Nov.) de zaak nog eens breed toelichtte, en prof. Obbink uitnodigde, zijn lezers de mededeeling door te geven, dat ik in „De Ref.” hem had beantwoord, TOEN bleek, dat prof. O. het niet aan mijn geweten overliet, maar een rechterlijke uitspraak begeerde. Althans iets dergelijks als ultima ratio.

B. Prof. Obbink schrijft d.d. 16 Nov., dat mijn beweringen „in verholpen vorm gekleed” waren, en een „directen” vorm noodig hadden. Maar toen hij nog niet aan rechtens e.d. dacht, en dus buiten de verleiding was, die in een verlegen uur zulk een dreiging als manoeuvre kan doen gebruiken (zie beneden), toen schreef hij, d.d. 26 Oct.:

K. S. ... schreef in STEEDS STELLIGER TOON: Prof. Obbink heeft gelogen.

Hoewel ik dit onjuist acht, verhaast me toch de tegenstrijdige getuigenis van prof. Obbink. Nu eens schrijft ik „steeds stilliger”; later ben ik de listige zoeker naar „verholde vormen”. Een eenvoudig mensch denkt: pour besoin de la cause.

C. Dat prof. Obbink (zie citaat) mij „uitdrukkelijk uitnodigde” de beschuldiging een directen vorm te geven, is niet waar, want het is de halve waarheid. Hij heeft mij uitgenoodigd, haar te herroepen, of anders ze in dien vorm te geven, dat de rechter er bij te pas kon komen. Dit maakt de zaak anders. Want deze vorm van uitnodiging brengt de zaak eerst op ethisch standpunt, en eerst, als dat niet helpt, op zuiver formeel juridisch terrein. Ik heb gemeend, dat prof. Obbink dat oerlijk zoo bedoelde, en hem daarom breed gezegd, hoe ik over het geval dacht. Nu laat hij zijn woorden voor de helft weg. Blijkbaar is het hem alleen om het formeel-juridische handigheidje en zijn misbruik (zie beneden) te doen geweest. Ik heb me vergist, door bij dezen ethischen hoogleeraar ethische vraagstelling te onderstellen.

D. Ik sprak over een manoeuvre, een handigheidje. Hiermee bedoel ik te verwijzen naar het feit, dat ik prof. Obbink TWEE maal, uitdrukkelijk, heb geschreven: waarom zoekt U zich toch vast te klampen aan een BEWEERDE indirectie van mijn woorden? Als U dan zoo graag een direct woord zoekt, welnu, het is er: het woord „leugen” IS gebruikt; en als U dus zoo snakt naar een rechter, welnu, de weg staat U open; of is het woord „leugen” soms niet meer direct? Toen prof. Obbink dus zijn laatste mededeeling schreef, wist hij, dat het „onverholde”, gansch directe, woord „leugen” gebruikt was. Toch baseert hij zich op de beweerde „verholpheid” en indirectie der tegen hem gezette klacht. Wat is dat voor manier van doen, als het niet is een poging, om zich uit een nare positie te redden?

Ik heb me alweer vergist. Want ik ben zoo onnoozel geweest, te onderstellen, dat prof. Obbink, als hij ooit over het geval schreef, precies zou zeggen, wat ik geschreven had. Nu hij het niet doet, zal ik het zelf doen.

Mijn brief van 9 November 1928 begint aldus:

Indien het U werkelijk te doen is, om langs gerechtelijken weg te zien uitgemaakt, of, wat ik zoude, al dan niet laster was, dan behoeft U niet lang te aarzelen, of ooit te klagen, dat door de weigering van „De Reformatie” tot precisering, vergezeld door een tweede weigering, om royaal terug te nemen, wat ze niet hardop zeggen wil, U de gelegenheid tot zelfverdediging voor den rechter afgesneden is, terwijl U voorts het oordeel over zulk een redactie aan de lezers overlaat, en haar „aan de kaak stelt”, voor den tweeden keer.

Hierna volgt dan een verwijzing naar het woord „leugen” in het openingswoord van den nieuwen jaargang.

Diezelfde brief eindigde o.m. met deze woorden:

Samenvattende zeg ik dus:

1. indien U wilt staat de weg U open tot gerechtelijk onderzoek.

Nu moet men natuurlijk rekenen met de mogelijkheid, dat prof. Obbink dit direct gesproken woord ontgaan is. Maar, als men dan let op die juridische bemoeiingen (een jurist is al gemaadpleegd, naar ik hoor), dan doet het terugrijpen naar een zoogenaamd „verholde” woord, terwijl een onverholde term ter beschikking staat, vreemd aan; en prof. Obbink moet kunnen begrijpen, dat men denkt aan een manoeuvre, die ik niet qualificeeren zal. En als men dan bovendien bedenkt, dat ik d.d. 12 November nog eens weer op die zaak gewezen heb, hoe is het dan met de waarheid verenigbaar, dat prof. Obbink toch nog, ON-DANKS ALLES, tegenover zijn lezers klaagt: ik kan niet mij zuiveren, beste menschen, want ze zeggen het ginds wel duidelijk, maar toch niet direct?

Ik wijs prof. Obbinks artikelje reeds op dit punt af, omdat het „drukt van onwaarheid”.

En ik heb nog meer. Maar omdat ik mijn lezers niet al te zeer vervelen wil en aan de nuttiger copie niet te veel ruimte onttelen wil, geef ik volgende week het slot.

De karikatuur.

*In de kleinere kerkbode van de tegen Assen—1926 oponeerende gemeenten schrijft de Vermaant over de Asser synode, dat zij,

zich onnoozel houdende of onnoozel zijnde, slechts zitten kijken op die paradijs-boomen en die paradijs-slang en gezegd: ja, lieve menschen, een boom is een boom en een slang is een slang, meer weet ik er ook niet van, en dat moeten jullie nu maar kinderlijk eenvoudig gelooven.

Alles onder patronaat van een professor, die weet

dat er wateren onder de aarde zijn, omdat „zijn God” hem dat in „Zijn Woord” geopenbaard heeft en deze weer geflankeerd door een anderen professor, die zulke openbaringsopvattingen aangrijpt als „eenvoudigheid des geloofs” waaraan de welenschap zich heeft te onderwerpen. Haar zielloos product gaf de Synode tenslotte uit voor het levende Woord Gods, terwijl ze een ieder die naar het levende Woord dastte, verbijsterd was over zulk een taakopvatting en zich er openlijk tegen verzette, als een aanrand van Gods Woord uitwierp.

Zoo deed de Synode van Assen. Kernvragen van fundamenteelen aard bleven onaangeroerd.

Hier zitten nu in keurige verpakking alle karikatuur-beelden van Assen bij elkaar. Blue Band, maar al evenmin versch gekarnd.

Decadentie.

Dr Kraan, schrijvende in „Geref. Kbl. Maastricht, etc.”, spreekt van

de decadentie van onzen tijd, die meer op de personen dan op de zaken, meer op den spreker dan op het gesprokene let.

De zending en de hooggeleerden ... vroeger.

Dr F. v. Gheel Gildemeester geeft deze aardige herinnering uit de oude doos:

De Zending heeft in de laatste vijftig jaren toch in de waardeering der gemeente een grooten stap vooruitgedaan. In 't jaar 1876 of '77 wenschte de begaafde student J. P. Esser (Joul Esser, zooals wij hem noemden, Dr J. P. Esser zooals later zijn officiële titel was), enfin de student Esser, die een heel dragelijk doctoraal examen gedaan had, in de theologie te promoveeren op eene dissertatie over „Begrip en methode der Zending”. Die had zijn hart. Splinterige kwestietjes in de theologie, die in de lente opkomen, in den zomer verschroeven en vóór den winter vergaan, konden zijn belangstelling niet winnen. Maar de Zending! Ja, aan de Zending had hij zijn hart verpand. Hij had dus een dissertatie geschreven over „begrip en methode der Zending”. Maar de theologische faculteit der Utrechtsche Universiteit heeft die dissertatie geweigerd!

Tegenwoordig zou iedere theologische faculteit in Nederland zoo'n dissertatie aannemen; natuurlijk mits zij knap geschreven was. Onze vriend Esser heeft toen in de gauwigheid een onbetekenend stuk geschreven over den brief aan Philemon, wat inleiding, wat exegese en een weinig toepassing. Maar het geheel betoekende niet veel. Zijn vriend Jonker heeft hem er nog royaal mee geholpen. Zijn promotor was professor van Oosterzee, die hem bij gelegenheid vroeg: „maar meneer Esser! heb je dan niets geen theologisch bloed in de aderen!” En „meneer Esser” antwoordde: „geen druppel prof.” Ik heb het uit zijn mond. Maar dat dissertatieje werd aangenomen. En toen hij zijn proefschrift verdedigde en den doctorstitel verkregen had, zong hij met een variant op een studentenliedje uit die dagen: „Ik heb de wereld rondgerezen al wel een jaar of tien. Maar 'n doctorshoed op zoo'n leegen bol heb ik nog nooit gezien”.

Toch heeft hij in de zending wel wat betekend diezelfde Dr J. P. Esser; en zooals wij zeiden, later zijn de theologische professoren verstandiger menschen geworden met wat meer voeling voor de werkelijke wereld; en nu zonden ze wat graag een knap geschreven dissertatie hebben over eenig onderdeel der practische theologie; terecht overwegende dat de doctorandus, door zijn doctoraal examen, genoegzaam getoond heeft in de theologische wetenschap geen vreemde-ling te zijn.

Het artikel stond in de „Herv. Kb. van Den Haag”.

Gelukkig staan tegenwoordig de dingen anders. En veilig kan, voor wat Nederland betreft, gezegd worden, dat de gereformeerden zijn vooropgegaan in het wetenschappelijk denken en schrijven over de zending, haar wezen, taak, beginsel en methode.

Zichzelf bekijken of Christus zien.

Dr J. H. Gunning J.Hzn. schrijft in „Pniel”:

Ik kan mij nooit ten volle in die Roomsche mentaliteit indenken, en toch vind ik er zooveel schoons in. Toen ik in een van die wonderbare koorstoelen zat te mûneren, dacht ik: hier moet een mensch, dunkt mij, altoos weer met zichzelf bezig zijn en dat is toch geestelijk ongezond. Ik zou, geloof ik, wanhopig worden als ik den ganschen dag en nog een groot stuk van den nacht er bij, met zelfonderzoek en zelfkastijding moest doorbrengen. Het is toch eigenlijk niet goed altijd weer zichzelf als met een vergrootglas te bekijken — het éénige, dat de moeite waard is om altijd weer bezien en overdacht te worden, is Jezus. Jezus vóór ons, Jezus in ons, Jezus onze Gids door het leven. Die kloostermuren, die kloostereenzaamheid, die kloosterregels, brengen ze waarlijk een mensch nader tot Christus? Niet van den bidder, maar van den Aangebedene gaat de kracht tot genezing van het kranke hart uit, maar dan moet de genezene ook aan den arbeid. Ik weet wel, in vele kloosters wordt gearbeid, soms zelfs op een geweldige wijze, maar ik kan nooit begrijpen dat deze afzondering van de wereld bevorderlijk is voor de frischheid en de kracht van het geestelijk leven. En toch hoe verlangt mijne ziel naar rust, naar stilte van binnen!

Het is toch altijd weer de oude vraag, die ook Luther zoo deed worstelen en tobben: hoe word ik bevrijd van mijne zonden? De Roomsche kloosterheiligheid, die ten koste van de smartelijkste en vernederendste middelen naar versterking jaagt, is toch niet naar Gods Woord. Met zelfkastijding komt men er nooit (en ook menige Protestant beproeft het in den grond der zaak met hetzelfde recept). Ik vind mijn troost in 1 Joh. 2: 1. Bij onze zonden en ons zondebewustzijn te blijven en ons te buigen onder de oordeelen Gods, dat brengt nooit verruining. Men verliest er op den duur de gemeenschap met God door. Men komt ten slotte tot